

SELETUSKIRI

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Regionaal- ja põllumajandusministri määruste muutmine“ eelnõu

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse kalandusturu korraldamise seaduse § 42 lõike 1 ja § 52 lõike 3 alusel.

Määruse eelnõuga muudetakse järgmiseid regionaal- ja põllumajandusministri määruseid:

1. regionaal- ja põllumajandusministri 15. novembri 2024. a määruse nr 68 „Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetus“ (edaspidi *määrus nr 68*);
2. regionaal- ja põllumajandusministri 04. märtsi 2025. a määruse nr 22 „Perioodi 2021–2027 vesiviljeluse investeeringutoetus“ (edaspidi *määrus nr 22*).

Määruse nr 68 muudatuste peamine eesmärk on laiendada taotlejatele meetme tegevuste abikõlblike kulude loetelu, puudutab see neid ettevõtjaid, kes tegelevad kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootmisega. Määruse muudatusega täpsustatakse ka taotlejale esitatavaid nõudeid. Lisaks tavapärasele kalapüügi ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevatele ettevõtetele on loodud ka kalapüügiga või vesiviljelusega tegelevad tunnustatud tootjaorganisatsioonid (kokku viis) ning lisaks neile on moodustatud üks tootjaorganisatsioonide liit. Meetme sihtrühmas ehk kala käitlemise valdkonnas tegutseb Põllumajandus- ja Toidumeti riikliku toidu ja sööda käitlejate registri andmetel määruse eelnõu väljatöötamise hetkel 109 tegevusloaga ettevõtjat, kes erinevad nii suuruse, tegevussuundade, tegevuskoha, mahtude kui ka ekspordivõimekuse poolest.

Kalapüügi- ja vesiviljelussektori ettevõtetes on vajalik parandada ressursi-, sh energiatõhusust näiteks tööstussümbioosi, digitaliseerimise ja senisest ressursitõhusamate tehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu. Keskkonnahoidlikum ja kulutõhusam energia- ja ressursikasutus ning sellele kõrgema lisandväärtuse andmine kasvatab ettevõtete kasumlikkust, aitab vähendada sõltuvust kodu- ja välismaistest taastumatutest ressurssidest ning kiirendab taastumatute ressursside asendamist kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega.

Eelnõuga tehtavad määruse nr 22 muudatused puudutavad eelkõige toetuse taotlejale esitatavaid nõudeid ja toetatavaid tegevusi. Meetme otseseks sihtrühmaks on kokku ca 30 ettevõtet, lisanduvat on meetme sihtrühmaks ettevõtjad, kes soovivad alustada kalade kasvatamisega meres. Eesti vesiviljelussektoris tegutsevad ettevõtted on väga erinevad nii suuruse, tegevussuundade kui toodangumahtude poolest. Lisaks kalade kasvatamisele tegeletakse marginaalselt ka jõevähi (*Astacus astacus*) kasvatamisega ning katsetatakse meres karpide ja vetikate kasvatamisega. Vesiviljelusega tegelevad äriühingud on koondunud tulundusühistu seaduse alusel loodud ja kalandusturu korraldamise seaduse alusel tunnustatud tootjaorganisatsiooni Eesti Avamere Vesiviljelejate Ühistu, mis on üks kuuest tunnustatud kalandussektoris tegutsevast tootjaorganisatsioonist Eestis.

Harilikku jõevähki turustati 2024. a umbes 500 kilogrammi (peaaegu sama palju kui 2023. aastal) 17 000 euro väärtuses. Eestis enim kasvatatud ja müüdud kalaliiki vikerforelli, mille kogus on viimastel aastatel suurenenud müüdi 2024. a kokku 835 tonni. See moodustas 87

protsenti kogu müüdnud kasvatatud kala kogusest (963 tonni kokku) ning teeb Eestis toodetud vikerforelli väärtuseks 6,9 miljonit eurot.¹

Määruse sihtrühm ehk toetuse taotlejad on ettevõtjad, kelle põhitegevusala või põhikirjaline eesmärk on vesiviljelustoodete tootmine. Eelnõu muudatusega laiendatakse senist taotlejate sihtrühma, abikõlblike kulusid, eelnõu muudatused on vähem bürokraatlikud, samuti sõnastatakse selgemini mõistetavaks tingimused ühikuhindade metoodikas ning ostumenetluse läbiviimisel.

Eelnõu valmistasid ette Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna kalandusturu valdkonna peaspetsialistid Laura Freivald-Heapost (625 6297, laura.freivald@agri.ee) ning Signe Soomann (625 6240, signe.soomann@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigussakonna nõunik Karina Torop (625 6520, karina.torop@agri.ee) ning peaspetsialist Jan Nilson (5626 7065, jan.nilson@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-s 1 muudetakse määrust nr 68.

Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse § 3 lõikes 5 sõnastust. Sätestatu kohaselt kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artikli 53 lõike 1 punktis b sätestatud vormi ehk ühikuhinna alusel kindlaksmääratud kulusid. Ühikuhinna alusel toetatakse taotluse ja neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud töö ja teenusega seotud kulusid, samuti energiatootmiseseadme projekteerimise, soetamise ja paigaldamise ning tootmiseseadme võrguga liitumise tasu kulusid. Muudatuse tulemusel jääb ka endiselt kehtima senine loogika ning ühikuhinna alusel kindlaksmääratud kulud on juba varasemalt tehtud kindlaks ja need on Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud.²

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse § 3 lõige 6 kehtetuks.

Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetakse § 3 lõike 7 sõnastust. Uue sõnastusega täpsustatakse, et ühikuhinna arvutamisel on juba arvesse võetud toetuse määr, mis on 50 protsenti.

Eelnõu § 1 punktiga 4 muudetakse § 3 lõike 9 sõnastust. Uue sõnastusega täpsustatakse, et ühikuhinna arvutamisel on juba arvesse võetud toetuse määr, mis on 50 protsenti. Seega makstakse ettevalmistava töö puhul dokumentide koostamise eest toetuse saajale välja 256 eurot ühe taotluse kohta.

Eelnõu § 1 punktiga 5 muudetakse § 3 lõike 10 sõnastust. Uue sõnastuse kohaselt on ühte kontserni kuuluvatel ettevõtjatel või konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjatel võimalik kokku taotleda toetust kuni 2 000 000 eurot taotlusvooru kohta. Eelnõu jõustudes võimaldame ettevõtjatel teha suuremaid investeeringuid, mis omakorda annab võimaluse parandada sektori konkurentsivõimet.

Eelnõu § 1 punktiga 6 muudetakse § 4 lõike 5 sõnastust. Lõike tekstist eemaldatakse lauseosa, mis puudutab taastuva energiaallika kasutuselevõtmise eesmärki. Taastuva energiaallika kasutuselevõtmisel toetatakse seadmete soetamist ainult omatarbimise piires, mida on võimalik

¹ Statistikaameti 2025. a andmed

² <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2025-03/emkvf-2021-rakenduskava-v-3-1-est.pdf>

tõendada lisaks auditile ka näiteks tarbimisteatisega. Seega pole kohustuslik taastuva energiaauditi esitamine taastuva energiaallika kasutuselevõttuga seotud investeeringu abikõlblikkuse tõendamiseks. Muudatus vähendab ka PRIA halduskoormust. Investeering, mida tehakse kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ressursitõhususe suurendamise eesmärgil, on abikõlblik, kui see on nimetatud energia-, ressursi- või digiauditi aruandes.

Eelnõu § 1 punktiga 7 täiendatakse § 4 lõike 6 punkti 1 sõnastust. Uue sõnastuse kohaselt on endiselt abikõlblik kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ressursitõhususe suurendamise korral kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise ehitise või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisruumi rekonstrueerimise kulu ning eelnõu muudatuse jõustumise korral ka ehitise ehitamine sama kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegeleva ettevõtte töötlemisüksuse piires. Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021–2027 Eesti rakenduskava toob välja³, et väiketöötlejatele ei jätku aastaringselt toorainet kalapüügi sesoonsuse tõttu ning sellest tulenevalt ei kasutata olemasolevate töötlemisüksuste maksimaalset töötlemisvõimsust. Seega pole antud meetme raames abikõlblik näiteks täiesti uute töötlemisüksuste rajamine uude asukohta. Küll aga soovitakse muudatusega toetada olemasolevate töötlemisüksuste piires asjakohaste kõrvalhoonete rajamist, mis oleks kooskõlas meetme eesmärkidega. Muudatus võimaldab paremini liikuda meetme eesmärkide saavutamise suunas, kus olemasolevaid kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisüksusi on võimalik arendada, näiteks võtta kasutusele uusi tehnoloogiaid.

Ehitusseadustiku § 3 lõike 3 kohaselt ehitis on hoone või rajatis. Hoone on väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga ehitis. Rajatis on ehitis, mis ei ole hoone. Selle määruse tähenduses on ehitamine ehitise püstitamine, ehitise rajamine, ehitise paigaldamine, ehitise laiendamine, ehitise rekonstrueerimine. Ehitamine hõlmab ehitise ehitamist koos selle oluliste osadega. Ehitise olulised osad on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 55 lõike 1 kohaselt asjad, millest see ehitis on ehitatud või mis on sellega püsivalt ühendatud ja mida ei saa eraldada ehitist või eraldatavat asja oluliselt kahjustamata. See tähendab, et ehitise olulised osad on asjad, milleta hoonet ei saaks tavaarusaama kohaselt käsitada valmisolevana ehk terviklikuna.

Eelnõu § 1 punktiga 8 täiendatakse § 4 lõiget 6 punktidega 8 ja 9. Muudatuse kohaselt laieneb kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ressursitõhususe suurendamine abikõlblike kulude loetelu. Loetellu lisatakse kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemiseks mõeldud sellise keskkonnasäästliku kalakonteineri ostmise kulu, mis on nõrutatavad ehk neil on olemas eraldi lahendused kalakonteineris oleva vee eraldamiseks ning selliste kalakonteinerite tootmiseks on kasutatud vähemalt viie protsendi ulatuses taaskasutatud plasti. Samuti on abikõlblikud ka muud ressursitõhususe auditis välja toodud investeeringud, mis panustavad § 2 lõike 2 punkti 1 eesmärgi saavutamisse. Toetuse taotlejal on määruse eelnõu jõustumisel suurem paindlikus erialaeksperdi poolt läbiviidud ressursiauditi tulemusel teha selliseid investeeringuid, mis aitavad saavutada määruse eesmäärke.

Eelnõu § 1 punktiga 9 täiendatakse § 4 lõike 8 punkti 1 sõnastust. Uue sõnastuse kohaselt on uute kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise korral abikõlblik kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise ehitise või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeva pardal asuva kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisruumi rekonstrueerimise kulu või ehitise ehitamine sama töötlemisüksuse piires. Täpsemalt on muudatuse sisu selgitatud eelnõu punktis 7. Täiesti uue kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemiseks mõeldud töötlemisüksuse

³ <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2025-03/emkvf-2021-rakenduskava-v-3-1-est.pdf>

rajamise kulu uude asukohta ei ole antud määruse mõistes abikõlblik, lubatud on olemasolevate kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemisehitisega seonduvad investeeringud sama töötlemisüksuse piires. Ehk juhul, kui määruse eesmärkide saavutamisel on vajalik juba olemasoleva töötlemisüksuse juurde ehitada ehitise, mis jääb samale territooriumile, siis on see määruse eesmärkide täitmiseks abikõlblik.

Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse § 5 punkti 12 sõnastust, et muuta sätte tõlgendamine selgemaks.

Eelnõu § 1 punktiga 11 muudetakse § 6 lõike 2 punkti 8 sõnastust. Uue sõnastuse kohaselt, kui soetatav seade või vahend paigaldatakse ehitisse, kinnisasjale või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaevale või seda kasutatakse ehitises, kinnisasjal või kalalaevastiku segmenti 4S3 kantud kalalaeval, peab see ehitise, kinnisajale või kalalaevale olema taotleja otsesest valduses asjaõiguslikul või võlaõiguslikul alusel vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest. Nimetatud punktis esitatud toetuse taotlejale esitatav nõue on seotud sihipärase kasutusperioodiga. Sihipärase kasutusperioodi muudatusest on täpsemalt kirjutatud eelnõu punktis 17.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse § 6 lõike 2 punkti 9 sõnastust. Loetellu lisatakse karistusseadustiku § 361, milles on sätestatud loodusliku loomastiku kahjustamisega seotud süüteo käsitlus ja mida käsitatakse kalapüüginõude tõsise rikkumisena kalapüügiseaduse § 71 lõike 1 punkti 1 tähenduses.

Eelnõu § 1 punktiga 13 täiendatakse § 10 lõike 1 sõnastust. Täiendus loob erisuse ühikuhinna alusel hüvitatavate tegevuste puhul. Seega ettevalmistava töö, mis puudutab taotluse ja selles esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamisest ning päikeseenergia allikast elektrienergia tootmiseks kasutatava tootmiseseadme projekteerimise, soetamise, paigaldamise kulu ja tootmiseseadme võrguga liitumise tasu, ei pea maksumuse väljaselgitamiseks läbi viima ostumenetlust.

Eelnõu § 1 punktiga 14 muudetakse § 11 lõike 1 sõnastust, mille kohaselt tõstetakse riigihangete registris läbiviidavate ostude eeldatava abikõlbliku maksumuse piirmäära, mis on 100 000 eurot või sellest suurem. Piirmäära suurenemine on tingitud üldisest majanduses toimuvast kiirest hinnatõust kui ka kiirest inflatsioonist. Analoogselt on lähenetud ka näiteks perioodi 2021—2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldistes tingimustes. Seega kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara eeldatav käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem, peab taotleja korraldama ostumenetluse riigihangete registris.

Eelnõu § 1 punktiga 15 kustutatakse § 11 lõige 9. Antud meetme taotlejateks ei saa olla hankija riigihangete seaduse § 5 tähenduses. Muudatus tagab selgema arusaamise määruse tekstist.

Eelnõu § 1 punktiga 16 lisatakse § 12 lõiget 1 punktiga 5¹. Punkti 5¹ kohaselt tuleb taotlejal taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava tootmiseseadme kasutuselevõtmisega seotud kulu hüvitamise taotlemisel esitada koos maksetaotlusega kasutatava seadme nõuetekohasust tõendav dokument. Selliseks dokumendiks võib olla näiteks elektripaigaldise nõuetekohasuse tunnistus. See on vajalik, et PRIA-l oleks võimalik kindlaks teha, millise tootmiseseadme on toetuse saaja soetanud.

Eelnõu § 1 punktiga 17 muudetakse § 14 lõike 1 sõnastust, mille kohaselt lühendatakse sihipärase kasutusperioodi aega viielt aastalt kolmele aastale. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 65 lõikest 1 võib liikmesriik lühendada taristuinvesteeringu või tootliku investeeringu sihipärase kasutamise perioodi tähtaega kolme aastani, kui tegu on VKEdes investeeringute või nende loodud töökohtade säilitamisega. Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamisel on oma osa töötleva tööstusel. EMKVFi peaks olema võimalik toetada sellesse tööstusharusse tehtavaid sihtotstarbelisi investeeringuid, tingimusel et need aitavad saavutada ühise turukorralduse eesmärgi. Muudele ettevõtjatele kui VKE-d võib EMKVF rahaliste vahendite toel anda toetust üksnes ainult rahastamisvahendite kaudu.⁴ Kuna määruse sihtgrupp saab olla üksnes ainult VKE määratluse alla kuuluv ettevõtja, annab see võimaluse kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 65 lõiget 1 ning on võimalik lühendada sihipärase kasutusperioodi aega viielt aastalt kolmele aastale. Muudatuse tulemusel väheneb bürokratia PRIA halduskoormuse näol, mis kuluks täiendavate kontrollide läbiviimisele toetuse saajate juures.

Eelnõu § 1 punktiga 18 muudetakse § 14 lõike 2 punkti 1 sõnastust. Punktiga 1 sätestatakse, milliseid toetuse taotlejale esitatud nõudeid peab toetuse saaja täitma sihipärase kasutusperioodi lõpuni.

Eelnõu § 1 punktiga 19 muudetakse § 14 lõike 3 punkti 1 sõnastust. Punkti 1 sõnastust täpsustatakse selliselt, et tuleks välja, millised dokumendid tuleb esitada taastuenergiaallika kasutuselevõttuga seotud investeeringute elluviimise puhul.

Eelnõu § 1 punktiga 20 muudetakse § 14 lõike 3 punkti 2 sõnastust. Punkti 2 kohaselt peab toetuse saaja täitma määruse § 6 lõike 3 punktis 4 sätestatud taotlejale esitatavaid nõudeid kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni. See tähendab, et taotleja ei tohi saada kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni taotluses sisalduva sama kulu kohta toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest ega muud tagastamatut riigiabi.

Eelnõu § 1 punktiga 21 muudetakse paragrahvi 14 lõiget 3, millega täiendatakse loetelu punktiga 11. Punkti 11 kohaselt peab toetuse saaja täitma § 6 lõike 2 punktides 5, 7, 9 ja 10 sätestatud taotlejale esitatavaid nõudeid vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest.

Eelnõu § 1 punktiga 22 täiendatakse määrust rakendussätete § 15. Paragrahvi 15 sätestatakse tingimused ostumenetluse riigihangete registris korraldamiseks taotlejatele, kes on esitanud taotlused enne käesoleva eelnõu jõustumist. Tulenevalt HMS §-st 41 kui haldusakti või toimingut ei ole võimalik anda või sooritada ettenähtud tähtaja jooksul, peab haldusorgan viivitusega tegema teatavaks haldusakti andmise või toimingu sooritamise tõenäolise aja ning näitama ettenähtud tähtajast mittekinnipidamise põhjuse. Ehk näitek kui PRIA-l on vaja ajutiselt peatada jooksvat avatud taotlusvoor või teha tehnilisi seadistusi, tuleb informeerida taotlejaid toimingust, selle toimumise tõenäolisest ajavahemikust ja põhjusest.

Eelnõu §-s 2 muudetakse määrust nr 22.

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse § 2 lõiget 2 punktiga 4, mille kohaselt on abikõlblikud ka investeeringud logistika- ja tarneahela parendamiseks. Kusjuures jääb edaspidigi kehtim nõue,

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1139>

et toetatav tegevus peab aitama kaasa mere-vesiviljeluse toodangumahu kasvule, leevendama vesiviljeluskasvanduse keskkonnamõjusid, soodustama tootmisprotsessil taastuenergiaallikatele üleminekut ja digitaliseerimist ning edendama vesiviljelusettevõtjate vastupanuvõimet vesiviljelustoodete tootmisel keskkonna- ja kliimamuutuste tingimustes. Logistika- ja tarneahela parendamise investeeringu elluviimisel antakse toetust kalandusturu korraldamise seaduse § 12 alusel tunnustatud vesiviljelussektori tootjaorganisatsioonile. See tähendab, et toetuse abil saab oma logistika- ja tarneahelat paremini korraldada tulundusühistu, kelle liikmed tegelevad vesiviljelustoodete tootmisega.

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021—2027 Eesti rakenduskava toob välja, et vesiviljelussektori jätkusuutlikkuse tagamise üks võtmetegur on ühistegevus, mistõttu on vajalik suurendada tootjaorganisatsioonide konkurentsivõimet. Olemasolevate tootjaorganisatsioonide peamine suunitlus on koondada väiksed tootmismahud suuremaks kogumiks, et kindlustada stabiilsem logistika- ja tarneahel toodete kättesaadavaks muutmisel ning saavutada juurdepääs parematele turustamisvõimalustele, panustades enda tegevusega jätkusuutlikku toidutootmist käsitlevatesse- ja nullreostuse strateegiasse. Lisaks sellele nähakse ka tootjaorganisationsioonidel suurt rolli Eesti vesiviljeluse mitmeaastases riiklikus tegevuskavas 2030.

Logistika- ja tarneahela parendamise investeeringu toetamisel on oluline teha vahet tootlikel ehk vesiviljelustoodete tootmisega seotud investeeringutel. Nimelt on tootmismahude suurendamiseks võimalik toetust taotleda juba praegugi sellise mere-vesiviljeluskasvanduse rajamiseks või laiendamiseks, mille põhitegevusala on kalakasvatus või taotleda toetust investeeringutele magevee vesiviljeluskasvanduse ajakohastamiseks. Logistika- ja tarneahela parendamise investeeringute hulka ei saa lugeda näiteks kalakasvanduste rekonstrueerimist, laiendamist ega ka uute kasvanduste rajamist merre. Samuti ei kuulu logistika- ja tarneahela parendamise investeeringute hulka selliste seadmete ostmise, mis on vajalikud tootmisprotsessil. Näiteks merevesiviljeluses sukeldumisseadmed, maismaavesiviljeluses kalakasvanduse hapnikuga rikastamine jms. Samas kalaveomahutite juurde kuuluva hapnikumahuti soetamine on selle meetme kohaselt abikõlblik tegevus, sest hapnikuvarustussüsteem on eluskalaveo mahutite üks osa. Kalaveomahutite juurde kuuluvaid hapnikumahuteid on vaja kalade laadimisel kohapeal pidevalt täita selleks, et oleks võimalik eluskala transportida kalakasvandustest merekasvandustesse. Antud meetme raames loetakse näiteks abikõlblikuks tegevuseks, kui kalandusturu korraldamise seaduse § 12 alusel tunnustatud vesiviljelussektori tootjaorganisatsioon lisab statsionaarse hapnikuballooni oma kinnistule, mida täidetakse kohapeal vastavalt vajadusele.

Mis puudutab kalade transportimist ühest kasvandusest teise, siis sellisel juhul on lubatud seadmed, mis aitavad kaasa kalade transportimisele. Stabiilsema logistika- ja tarneahela parendamise soodustamise eesmärk on tulundusühistu liikmete ühistegevuse edendamine, mille tulemusel paraneb tootmisvõimekus ning suureneb tootmismahud. Selleks võib näiteks olla mageveekalakasvandustes noorjärkude transport merekalakasvandustesse, kus kalad saavutavad oma kaubakaalu. Selline lähenemine aitab kaasa merevesiviljeluse arengu kasvule, millele saavad kõik tulundusühistu liikmed kaasa aidata.

Eelnõu § 2 punktiga 2 muudetakse § 3 lõike 2 sõnastust. Sätestatu kohaselt kasutatakse määruse rakendamisel teatud tegevuste puhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artikli 53 lõike 1 punktis b sätestatud vormi ehk ühikuhinna alusel kindlaksmääratud kulusid. Ühikuhinna alusel toetatakse taotluse ja neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud töö ja teenusega seotud kulusid, samuti energiatootmiseseadme

projekteerimise, soetamise ja paigaldamise ning tootmisseedme võrguga liitumise tasu kulusid. Muudatuse tulemusel jääb endiselt kehtima senine loogika ning ühikuhinna alusel kindlaksmääratud kulud on juba varasemalt tehtud kindlaks ja need kinnitati Euroopa Komisjoni poolt.⁵

Eelnõu § 2 punktiga 3 asendatakse § 3 lõikes 3 punktis 2 tekstiosa „punktis 1 või 2 sätestatud tegevust“ tekstiosaga „punktis 1, 2 või 4 sätestatud tegevust“. Nimetatud muudatus on tingitud uue abikõlbliku tegevuse lisamisest ning uue sõnastuse kohaselt loetakse toetuse abikõlblikuks maksimaalseks määraks 75 protsenti toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest tootjaorganisatsioonile, kes viib ellu investeeringuid sellise mere-vesiviljeluskasvanduse rajamiseks või laiendamiseks, mille põhitegevusala on kalakasvatus, magevee vesiviljeluskasvanduse ajakohastamiseks või logistika- ja tarneahela parendamiseks.

Eelnõu § 2 punktidega 4 ja 5 asendatakse § 3 lõikes 4 kehtiv tekstiosa uuega, mille kohaselt määratakse kalandusturu korraldamise seaduse § 12 alusel tunnustatud vesiviljelussektori tootjaorganisatsioonile toetuse maksimaalseks suuruseks logistika- ja tarneahela parendamisel kuni 800 000 eurot.

Eelnõu § 2 punktiga 6 täiendatakse § 3 uue lõikega 6¹, mille kohaselt loetakse, et kalandusturu korraldamise seaduse § 12 alusel tunnustatud vesiviljelussektori tootjaorganisatsiooni poolt logistika- ja tarneahela parendamise investeeringu elluviimisel ei tohi toetuse maksimaalne suurus ühes taotlusvoorus olla suurem sellest näitajast, mis on alljärgnevalt loetletute hulgast selle taotleja puhul suurim: 1) toetatava tegevuse elluviimiseks krediitdiasutusest või rahastamisvahendi kaudu võetava laenu suurus; 2) taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud viimase kinnitatud majandusaasta aruande kohane omakapitali suurus; 3) taotleja omakapitali sissemakse suurus toetuse taotluse esitamise hetkel. Siinkohal tuleb võtta arvesse seda näitajat, mis on toetuse taotleja puhul suurim. Samas jääb ka kehtima nõue, et logistika- ja tarneahela parendamisel on maksimaalne toetuse suurus kuni 800 000 eurot.

Eelnõu § 2 punktiga 7 muudetakse § 3 lõike 7 sõnastust. Uue sõnastusega täpsustatakse, et ühikuhinna arvutamisel on juba arvesse võetud toetuse määr, mis on 50 protsenti.

Eelnõu § 2 punktiga 8 muudetakse § 3 lõike 8 sõnastust. Uue sõnastusega täpsustatakse, et ühikuhinna arvutamisel on juba arvesse võetud toetuse määr, mis on 50 protsenti. Toetuse saajale makstakse ettevalmistava töö puhul dokumentide koostamise eest välja 256 eurot ühe taotluse kohta.

Eelnõu § 2 punktiga 9 muudetakse § 4 lõike 2 sõnastust. Sätestatu kohaselt loetakse abikõlblikuks ka § 4 lõikes 5 nimetatud kulu.

Eelnõu § 2 punktiga 10 § 4 lõikes 5 asendatakse seni kehtiv tekstiosa selliselt, et eelnõu muudatusega loetakse abikõlblikuks kuluks kalandusturu korraldamise seaduse § 12 alusel tunnustatud vesiviljelussektori tootjaorganisatsiooni poolt logistika- ja tarneahela parendamise investeeringu elluviimisel üksnes eluskalade transpordiks mõeldud O₂-, O₃- ja O₄-kategooria haagise soetamise kulu.

Eelnõu § 2 punktiga 11 täiendatakse § 4 lõikega 5¹. Paragrahvi 4 lõikes 5 sätestatud kulu on abikõlblik, juhul kui see on tehtud ajavahemikus 1. juuli 2025 kuni 31. detsember 2029. Alguskuupäev on erandina võrreldes teiste meetmemäärustega sätestatud, et raamistada

⁵ <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2025-03/emkvf-2021-rakenduskava-v-3-1-est.pdf>

konkreetselt tegevuste elluviimist ja kulude abikõlblikkuse perioodi. Määruses abikõlblikkuse lõppkuupäeva ei sätestata, sest kulud on abikõlblikud kuni 2029. aasta 31. detsembrini, kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 63 lõikega 2. Täpsem abikõlblikkuse periood sõltub taotlejast ning on toetuse taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ajavahemik.

Eelnõu § 2 punktiga 12 kustutatakse § 4 lõige 9 ning kehtiva määruse kohaselt on taastuva energiaallika kasutuselevõtmisega seotud kulud abikõlblikud üksnes taotleja omatarbimise ulatuses ning taotleja omatarbimise arvestuse aluseks võib olla ka energiamajanduse korralduse seaduse § 2 punktis 4 nimetatud energiaauditis märgitud energiatarbimine.

Eelnõu § 2 punktiga 13 muudetakse § 5 punkti 2 sõnastust. Sätestatu kohaselt on paragrahvi 4 lõikes 5 nimetatud kulu abikõlblik, juhul kui see on tehtud alates 1. juuli 2025.

Eelnõu § 2 punktiga 14 täiendatakse § 5 punktiga 3¹. Paragrahvi 4 lõikes 5 nimetatud kulu on mitteabikõlblik, kui see on tehtud enne 1. juulit 2025.

Eelnõu § 2 punktiga 15 täiendatakse määruse § 6 lõike 2 punkti 1, millega laiendatakse toetuse taotlejate ringi. Magevee vesiviljeluskasvanduse ajakohastamise ja taastuva energiaallika kasutuselevõtu investeeringute elluviimisel saavad toetust taotleda ka ettevõtjad, kes tegelevad küll vesiviljelustoodete tootmisega, kuid kelle äriregistris märgitud põhitegevusala on näiteks mõni muu tegevus. Eelpool sätestatud tegevuste elluviimiseks võib toetust taotleda: füüsilisest isikust ettevõtja või äriühing, kelle põhitegevusala või kelle põhikirjaline eesmärk on vesiviljelustoodete tootmine ja kalandusturu korraldamise seaduse § 12 alusel tunnustatud vesiviljelussektori tootjaorganisatsioon, kes on ettevõtja (näiteks tulundusühistu) äriseadustiku tähenduses.

Eelnõu § 2 punktiga 16 täiendatakse § 6 uue lõikega 2¹, mille mõte seisneb selles, et ainult kalandusturu korraldamise seaduse § 12 alusel tunnustatud vesiviljelussektori tootjaorganisatsioon võib taotleda toetust logistika- ja tarneahela kujundamise investeeringu elluviimiseks.

Eelnõu § 2 punktiga 17 asendatakse § 6 lõikes 3 kehtiv tekstiosa selliselt, et toetuse taotlejale esitatavad nõuded kehtiksid ka paragrahvi 6 lõikes 2¹ nimetatud isikutlele. Muudatus on ajendatud § 6 uue lõike 2¹ lisamisega, mistõttu on vaja asendada seni kehtiv sõnastus. Näiteks logistika- ja tarneahela parendamise investeeringute toetuse taotlemisel ei ole vajalik, et toetuse taotlejal oleks olemas kehtiv hoonestusluba või taotlejal peaks ilmingimata olemas olema veeseaduse §-s 187 sätestatud veeluba või §-s 196 sätestatud veekeskkonnariskiga tegevuse registreering. Logistika- ja tarneahela parendamise investeeringud aitavad kaasa toodangumahu kasvule, nende otsene eesmärk on edendada ühistegevust, mis võib väljenduda kalade transportimise ühisel korraldamisel (nt maismaakasvandustes olevad noorjärgud viiakse edasi kasvama merre, kus saavutatakse kalade kaubanduslik suurus). Seega ei ole majanduslikult mõistlik, et iga ettevõtja hakkaks ise eraldi arendama tarneahelat vaid seda saaks korraldada ühiselt läbi vesiviljeluse tootjaorganisatsiooni.

Eelnõu § 2 punktiga 18 muudetakse § 6 lõike 3 punkti 8 sõnastust, mille kohaselt lühendatakse sihipärase kasutusperioodi aega viielt aastalt kolmele aastale. Tulenevalt Euroopa Parlamendi

ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060⁶ artikli 65 lõikest 1 võib liikmesriik lühendada taristuinvesteeringu või tootlikku investeeringu sihipärase kasutamise perioodi tähtaega kolme aastani, kui tegu on mikro-, väikese- või keskmise suurusega (VKE) ettevõtjate investeeringute või nende loodud töökohtade säilitamisega. Kuna määruse sihtgrupp on ainult VKE suurusega ettevõtjad, siis lühendatakse eelnõu muudatusega sihipärase kasutusperioodi aega viielt aastalt kolmele aastale. Muudatuse tulemusel väheneb Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) halduskoormus täiendavate kontrollide läbiviimisel toetuse saajate juures.

Eelnõu § 2 punktiga 19 täiendatakse § 7 lõikega 7¹, mille kohaselt tuleb toetuse taotlejal esitada Euroopa Liidu tulemusnäitaja logistika- ja tarneahela parendamise investeeringu elluviimisel, milleks on prognoositav suurenenud käibega ettevõtete arv.

Eelnõu § 2 punktiga 20 täiendatakse § 7 lõiget 8 punktiga 6, mille kohaselt tuleb toetuse taotlejal logistika- ja tarneahela parendamise investeeringu elluviimisel esitada prognoos kasu saavate tootjaorganisatsiooni kuuluvate liikmete arvust pärast investeeringu elluviimist. Kalandusturu korraldamise seaduse § 13 tootjaorganisatsiooni tunnustamise nõuete kohaselt võib vesiviljeluse tootjaorganisatsioonina tunnustada tulundusühistut, kui tulundusühistu ja tema liikmete majandustegevus on seotud majanduslikult oluliste liikide tootmisega, tulundusühistul on vähemalt viis vesiviljelustoodete tootmisega tegelevat liiget ühest või mitmest riigist ning tulundusühistu vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1379/2013 artikli 14 lõikes 1 sätestatud tingimustele. Vesiviljelustoodete tootmise korral on tulundusühistu ja tema liikmed tootnud ja turustanud vähemalt 40 protsenti asjaomase liigi Eesti kogutoodangust taotlemise aastale eelnenud kalendriaastal. Logistika- ja tarneahela kujundamise investeeringu elluviimisel esitatakse teave selle kohta, mitu organisatsiooni liiget pärast investeeringu elluviimist sellest kasu saavad. Liikmeid võib olla tootjaorganisatsioonis ka rohkem kui viis.

Eelnõu § 2 punktiga 21 täiendatakse § 8 lõike 9 sõnastust. Sätestatakse, et toetuse taotlusi ei hinnata, kui taotleja viib ellu investeeringut taastuva energiaallika kasutuselevõtuks või logistika- ja tarneahela parendamiseks. Investeeringutele, mida tehakse taastuvenergia kasutuselevõtu suurendamiseks või stabiilsema logistika- ja tarneahela kujundamiseks paremusjärjestust ei koostata ehk kõik nõuetekohased taotlused rahuldatakse kuni selleks tegevuseks eelarvelisi vahendeid jätkub. PRIA lõpetab toetuse taotluste vastuvõtmise hetkest, mil laekunud taotluste põhjal määratud rahaline eelarve ammendub.

Eelnõu § 2 punktiga 22 asendatakse § 9 lõike 2 tekstiosa uue tekstiosaga. Sätestatu kohaselt teeb PRIA nõuetekohase taotluse rahuldamise otsuse taastuva energiaallika kasutuselevõtu või logistika- ja tarneahela parendamise investeeringu elluviimise puhul kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõike 3 punkti 2 alusel.

Eelnõu § 2 punktiga 23 asendatakse § 9 lõike 4 tekstiosa uue tekstiosaga. Sätestatu kohaselt teeb PRIA nõuetekohase taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 45 tööpäeva jooksul. Taastuvenergia allika kasutuselevõtuga või logistika- ja tarneahela parendamisega seotud investeeringu puhul arvestatakse alates nõuetekohase taotluse esitamisest.

Eelnõu § 2 punktiga 24 täiendatakse § 10 lõiget 1 ning sätestatakse, millisel juhul taotleja ei pea korraldama ostumenetlust. Täiendus loob erisuse ühikuhinna alusel hüvitatavate tegevuste

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid

puhul. Ostumenetlust ei pea korraldama taotluse ja selles esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud töö ja teenuse kulu, samuti taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava tootmiseseadme projekteerimise, soetamise, paigaldamise ning tootmiseseadme võrguga liitumise tasu kulu puhul, sest tegevuse kulu kompenseeritakse juba kindlaksmääratud ühikuhinna alusel.

Eelnõu § 2 punktiga 25 muudetakse § 11 lõike 1 sõnastust, mille kohaselt tõstetakse riigihangete registris läbiviidavate ostude eeldatava abikõlbliku maksumuse piirmäära, mis on 100 000 eurot või sellest suurem. Piirmäära suurenemine on tingitud nii üldisest hinnatõust kui ka kiirest inflatsioonist. Analoogselt on lähenetud ka näiteks perioodi 2021—2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldistes tingimustes. Kui toetatava tegevuse raames tellitava töö, teenuse või soetatava vara eeldatav käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem, peab taotleja korraldama ostumenetluse riigihangete registris.

Eelnõu § 2 punktiga 26 muudetakse kehtetuks § 11 lõige 9. Kuna antud määruse alusel ei ole taotlejateks hankija riigihangete seaduse § 5 tähenduses, siis selguse huvides kustutatakse sellekohane säte, mis käsitleb sellist juhtumit, kus taotleja on hankija riigihangete seaduse § 5 tähenduses. Kuna sellist taotlejat määruse kohaselt ei esine, siis vastav viide sellisele taotlejale kustutatakse määrusest.

Eelnõu § 2 punktiga 27 täiendatakse § 12 lõiget 1 punktiga 4¹. Punkti 4¹ kohaselt tuleb taotlejal taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava tootmiseseadme kasutuselevõtmisega seotud kulu hüvitamise taotlemisel esitada koos maksetaotlusega kasutatava seadme nõuetekohasust tõendav dokument. Selliseks dokumendiks võib olla näiteks elektripaigaldise nõuetekohasuse tunnistus. Nimetatud nõue tuleneb PRIA kohustusest kontrollida, millise tootmiseseadme on toetuse saaja soetanud.

Eelnõu § 2 punktiga 28 muudetakse § 14 lõike 1 sõnastust, mille kohaselt lühendatakse sihipärase kasutusperioodi aega viielt aastalt kolmele aastale. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060⁷ artikli 65 lõikest 1 võib liikmesriik lühendada taristuinvesteeringu või tootliku investeeringu sihipärase kasutamise perioodi tähtaega kolme aastani, kui tegu on mikro-, väikese- või keskmise suurusega (VKE) ettevõtjate investeeringute või nende loodud töökohtade säilitamisega. Kuna määruse sihtgrupp on ainult VKE suurusega ettevõtjad, siis eelnõu muudatusega lühendatakse sihipärase kasutusperioodi aega viielt aastalt kolmele aastale. Muudatuse tulemusel väheneb Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) halduskoormus kuna täiendavate kontrollide läbiviimise aeg toetuse saajate juures lüheneb kahe aasta võrra.

Eelnõu § 2 punktiga 29 muudetakse § 14 lõike 2 punkti 1 sõnastust. Tulenevalt paragrahvi 14 lõike 1 sõnastuse muudatusest, mille kohaselt lühendatakse sihipärase kasutusperioodi aega viielt aastalt kolmele aastale, sätestatakse paragrahvi 14 lõike 2 punktis 1 nõuded taotlejale, mille sihipärane kasutusperiood on kolm aastat.

Eelnõu § 2 punktiga 30 muudetakse § 14 lõike 3 punkti 1 sõnastust. Sätestatakse täiendavad toetuse saaja kohutused, mis on seotud lühema perioodiga kui sihipärase kasutamise periood. Taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava seadme kasutuselevõtmise korral

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid

esitab taotleja seadme projekteerimise, soetamise ja paigaldamise kulude puhul lisaks veel tootmisseadme nõuetekohasust tõendava dokumendi.

Eelnõu § 2 punktiga 31 täiendatakse § 14 lõiget 3 punktiga 2¹. Punkti 2¹ kohaselt peab toetuse saaja täitma määruse § 6 lõike 3 punktides 5, 7, 9—11 ja 13 toetuse taotlejale sätestatud nõudeid vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest.

Eelnõu § 2 punktiga 32 sätestatakse kord, millal esitab taotleja logistika- ja tarneahela parendamise investeeringu elluviimisel tulemus- ja seirenäitajate tegelikud tulemused.

Eelnõu § 2 punktiga 33 täiendatakse määrust rakendussätete 6. peatüki § 14¹. Paragrahviga 14¹ sätestatakse tingimused ostumenetluse ja ostumenetluse riigihangete registris korraldamiseks taotlejatele, kes on esitanud taotlused enne käesoleva eelnõu jõustumist.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.02.2021, lk 159), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (ELT L 247, 13.07.2021, lk 1–49).

4. Määruse mõjud

Eelnõuga tehtavate muudatuste jõustumisel taotleja ega toetuse saaja halduskoormus ei suurene ja PRIA töökoormus jääb samaks nii toetuse taotluste kui ka toetuse maksetaotluste menetlemisel. Samas vähenb muudatuste jõustumisel sihipärase kasutusperioodi kontrollimise aeg PRIA-le, seeläbi väheneb ka bürokraatia, mis kaasneb sihipärase kasutusperioodi jooksul läbi viidud kontrollidega. Toetuse taotleja vaates muutub toetatavate tegevuste ellu viimine senisest rohkem paindlikumaks aidates paremini määruse eesmärgi saavutada.

Eelnõus tehtavad muudatused on kooskõlas „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030” (PõKa) kestliku kalanduse programmiga, mille eesmärgiks on võimaldada jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline kalandus- ja vesiviljelussektor, kvaliteetne toodang ning kõrge lisandväärtus ja suur ekspordipotentsiaal, mis väljendub ettevõtete müügitulus ja eksporditavate toodete koguväärtuses eurodes

Eelnõu § 1 mõjud

Määruse rakendamisel on positiivne mõju majandusele, keskkonnale ning selle kaudu ka maa- ja rannapiirkondade arengule. Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 46 „Mõjude määramise kontrollküsimustiku“ tähenduses ei esine mõjusid riigi julgeolekule ja välissuhetele ega riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Kalapüügi ja vesiviljeluse sektori jätkusuutlikkuse tagamise üheks võtmeteguriks on ühistegevus, mistõttu on vajalik suurendada tootjaorganisatsioonide konkurentsivõimet. PõKa 2030 eesmärkide saavutamise ühe tegevusena on nimetatud ühisinvesteeringute ja algatuste

toetamine, mille tulemusena saavutatakse sektoris mastaabisääst ja konkurentsieelised. Olemasolevate tootjaorganisatsioonide peamine suunitlus on koondada väiksed tootmismahud suuremaks kogumiks, et kindlustada stabiilsem logistika- ja tarneahel toodete kättesaadavamaks muutmisel ning saavutada juurdepääs parematele turustamisvõimalustele panustades enda tegevusega jätkusuutlikku toidutootmist käsitlevatesse- ja nullreostuse strateegiasse. Seetõttu on riigi roll toetada neid ühisinvesteeringuid ja algatusi, mis viivad selliste muutusteni sektoris, et saavutatakse mastaabisääst ja konkurentsieelised ning ühtlasi toetaksid EL-i poolt seatud poliitilisi eesmärke, seda nii kliima- ja keskkonnaprobleemide, kui ka toiduga kindlustamise osas. Ühistegevuse soodustamine on üks Euroopa Liidu kalanduspoliitika eesmärkidest.

Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetel on Eesti majanduses suur roll. Enamus Eestis tegutsevatest ettevõtetest ongi sellise suurusega. Suurettevõtteid on Eestis vähe. Eestis on väikese ja keskmise suurusega ettevõtete suhtarv suurem kui EL-is keskmiselt. Eestis tegutseb toiduainetööstuse valdkonnas üle 800 ettevõtte, millest ~75% moodustavad alla 10 töötajaga mikroettevõtted. Kalapüügi- ja vesiviljelusvaldkonnas on ligi 50% ettevõtetest mikroettevõtted, kus on alla 10 töötaja.

Eelnõu omab positiivset mõju maapiirkonna konkurentsivõimele, sest sihtrühma ettevõtjad paiknevad üle Eesti, nii maa- kui linnapiirkonnas. Toetuse sihtrühmaks on juba tegutsevad kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevad ettevõtjad. Eelnõu ei mõjuta maapiirkondasid teistmoodi kui linnapiirkondi. Samas asub suur osa sektoris tegutsevatest ettevõtetest väljaspool Harjumaad, mis võimaldab seeläbi eelnõu jõustumise korral tõsta konkurentsivõimet Eesti erinevates piirkondades paiknevates ettevõtetes. Maapiirkonna elaniku SKP elaniku kohta eurodes võib suureneda ning suhtelise vaesuse piir maapiirkonnas (protsent) tulla allapoole, kui üle Eesti paiknevad ettevõtjad on konkurentsivõimelised ja müügitgevuses edukad. Ettevõtted, kus tegeletakse kalapüügiga, vesiviljelustoodete tootmise või kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega, paiknevad üle Eesti kõigis maakondades. Toidutootmine on riigi julgeoleku strateegiline osa.

Eelnõul puudub mõju riigikaitsele ja välissuhetele, siseturvalisusele, kohaliku omavalitsuse korraldusele, elukeskkonnale ja infoühiskonnale, haridusele, kultuurile ja spordile. Eelnimetatud mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitava mõju avaldumise risk on väike. Riigi välissuhted võivad mõningal määral mõjutada ekspordi sihtturgude valikut või edenemist sihtturgudel. Kaks kolmandikku kalatoodete ekspordist suundub ELi välistesse riikidesse.

Eelnõu § 2 mõjud

Määruse eelnõul on oluline sotsiaalmajanduslik mõju, hõlmates regionaalarengut ja riigi (toidu)julgeolekut läbi kohaliku toiduga varustatuse tagamise kaudu. Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 46 „Mõjude määratlemise kontrollküsimumstiku“ tähenduses ei esine mõjusid riigi julgeolekule ja välissuhetele ega riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Määrusega kaasnevad mõjud on seotud ka keskkonnavalaste teguritega. ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni valitsuste vahelise kliimamuutuste rühma neljandas hindamisaruandes nimetatud eesmärkide saavutamiseks võttis komisjon vastu edenemiskava „Konkurentsivõimeline vähese CO₂-heitega majandus aastaks 2050“, milles komisjon sätestas kulutõhusa viisi üldise heite vajalikul määral vähendamiseks liidus 2050. aastaks. Samuti panustatakse meetme keskkonnasäästlikkusele ja ressursitõhususe suurendamisele suunatud

tegevustega „Eesti 2035“ majanduse ja kliima strateegilisse eesmärki, mis on seotud üleminekuga kliimaneutraalsele energiatootmisele tagades energiajulgeoleku ning võtta kasutusele ringmajanduse põhimõtteid.⁸ Eestis on kohaliku ressursi väärimise ressursitootlikkus väga väike (0,56 eurot kg kohta 2017. aastal). Selleks tulebki jätkuvalt suuremat rõhku panna keskkonnahoidlikele tehnoloogiatele ja ärimudelitele ning kohalike ressursside ja teise toorme suuremale ja keskkonnahoidlikule väärimisele.⁹ Määruse sihtrühm ja otsesed kasusaajad on äriühing, füüsilisest isikust ettevõtja või kalandusturu korraldamise seaduse kohaselt tunnustatud vesiviljelussektori tootjaorganisatsioon, kuhu kuulub määruse väljatöötamise hetkel kaheksa ettevõtet. Põllumajandus- ja Toiduameti poolt tunnustatud ehk tegevusloaga kalakasvandusi on Eestis 26 ning vähikasvandusi 19. Nendest tegutsevaid ettevõtteid on Eestis ca 30, kus on töötajate aastakeskmine arv ca 50 inimest.¹⁰

Arvestades asjaolu, et kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise tegevusloaga ettevõtjaid on Põllumajandus- ja Toiduameti riiklikus toidu ja sööda käitlejate registris määruse eelnõu väljatöötamise hetkel 109, kes osaliselt on sõltuvad imporditud vesiviljelustoodetest, on kaudne mõju ka nendele tööstustele, eeskätt siis, kui määruse toel hakkavad vesiviljelustoodete tootjad kala kasvatama. Osad vesiviljelustooteid käitlevad ettevõtjad kasvatavad mitmeid veeorganisme (näiteks kalu või vähke) ning väärimavad hilisemas faasis oma toodangut. Merevetikaid töötlevad lisaaine saamiseks üksikud ettevõtjad. Kuna määruse sihtrühm on ka meres kalade kasvatamisega tegelevad ettevõtjad, siis investeringute elluviimisel suureneb sektoris hõivatute arv, mis omakorda võib tõsta tööhõive vajadust sektorites, sõltuvalt vesiviljelustoodangust (HoReCa, töötlemine, kaubandus jms). Toodangumahtude suurendamine ja tehnoloogia parem rakendamine vesiviljeluses aitab kaasa Euroopa Liidu strateegia „Talust taldrikule“ toiduga kindlustatuse ning kestliku toidutootmise tagamisele ning Euroopa Liidu roheline kokkuleppe õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi kujundamisele.

Mõju regionaalarengule ja maapiirkondadele. Eelnõu omab positiivset mõju maapiirkonna konkurentsivõimele, sest sihtrühma ettevõtjad paiknevad üle Eesti, nii maa- kui linnapiirkonnas. Mere-vesiviljeluse arendamisel on hetkel saadud hoonestuslubasid Saaremaale ning lähiaastatel näha mõningast töökohtade arvu tõusu selles piirkonnas. Mere-vesiviljeluseks saab lugeda ka sellist tüüpi kasvandusi, mis kasutavad merevett aga paiknevad maismaal.¹¹ Määruse muudatuse jõustumisel on võimalik paremini arendada vesiviljelusettevõtjate ühistegevust läbi stabiilsema logistika- ja tarneahela arendamise toetamise.

Määrusel puudub mõju riigikaitsele ja välissuhetele, siseturvalisusele, kohaliku omavalitsuse korraldusele, elukeskkonnale ja infoühiskonnale, haridusele, kultuurile ja spordile. Eelnimetatud mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitava mõju avaldumise risk on väike. Riigi välissuhted võivad mõningal määral mõjutada ekspordi sihtturgude valikut või edenemist sihtturgudel. Kuid seda pigem siis, kui kalakasvatustes toodangumahud hakkavad suurenema. Kaks kolmandikku kalatoodete ekspordist suundub EL-i välistesse riikidesse, millest Eestis toodetud vesiviljelustoodete osakaal on väga marginaalne.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise

⁸ <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/tegevuskava/majandus-ja-kliima>

⁹ <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/arenguvajadused#elurikkus>

¹⁰ Statistikaameti andmed 25. mai 2024. a https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_ettevetete-majandusnaitajad_ettevetete-tulud-kulud-kasum_aastastatistika/EM001

¹¹ <https://www.sciencedirect.com/topics/agricultural-and-biological-sciences/mariculture>

eeldatavad tulud

Eelnõuga tehtavad muudatused puudutavad varem väljatöötatud toetusmeetmeid, seega ei kaasne sellega menetlusprotsessi, tööjõudu ega IT-arendustegevusi puudutavaid lisakulusid.

Meetmeid rahastatakse rakenduskavas kirjeldatud tavapärase korra alusel, mil meetme eelarvest 70% kaetakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist ning 30% Eesti Vabariigi eelarvest. Rakendamise seotud kulud planeeritakse tavapäraselt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eelarve biomajanduse programmis.

Perioodi 2021—2027 vesiviljeluse investeeringutoetuse eelarve on kokku 9 000 000 eurot, millest 70% ehk 6 300 000 eurot kaetakse EMKVF vahenditest ning 30% ehk 2 700 000 eurot Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile eraldatud riigieelarvelistest vahenditest.

Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetuse kogu eelarve on määruse eelnõu väljatöötamise hetkel 19 843 542 eurot (Euroopa Liidu osa 13 890 479,40 eurot ja Eesti osa 5 953 062,60 eurot).

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning saadetakse arvamuse esitamiseks PRIA-le, samuti kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega ning vesiviljelustoodete tootmisega tegelevaid ettevõtjaid esindavatele erialaliitudele - Eesti Kalaliit, Eesti Kala- ja Vähikasvatavate Liit, Eesti Vesiviljelejate Liit, Eesti Kaugpüüdjate Liit ning Eesti Kalurite Liit. Määruse eelnõu valikukriteeriumid on kinnitatud Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021—2027 seirekomisjoni poolt ning vesiviljelustoodete tootmisega seonduvate investeeringute valikukriteeriumid logistika- ja tarneahela toetamiseks esitati seirekomisjonile kinnitamiseks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler